

Історико-політичні проблеми сучасного світу:
Збірник наукових статей. – Чернівці:
Чернівецький національний університет,
2023. – Т. 47. – С. 161-167
DOI: 10.31861/mhpi2023.47.161-167

Modern Historical and Political Issues:
Journal in Historical & Political Sciences. – Chernivtsi:
Chernivtsi National University,
2023. – Volume. 47. – pp. 161-167
DOI: 10.31861/mhpi2023.47.161-167

УДК 327(100)

© Ігор Поліщук¹

Еволюція світового порядку як результат розвитку міжнародних відносин

У статті розкривається зміст поняття «світовий порядок», подається його власна інтерпретація та виокремлюються сучасні тенденції розвитку міжнародних відносин, викликані війною РФ проти України. Зазначається, що поняття «світовий порядок» віддзеркалює ту ситуацію у розвитку міжнародних відносин, яка формується у новітній час, у той період, коли виникає та набирає обертів тенденція глобалізації та відбувається кристалізація політичної влади великих держав. Розв'язуючи повномасштабну війну проти демократичної України у лютому 2022 року, автократична РФ висунула претензію на авторитарну зміну теперішнього світового порядку. Виникла тенденція до розширення євроатлантичної спільноти та західної цивілізації загалом за рахунок перспективи приєднання до цього кола народів України, Молдови, потенційно у середньо терміновому вимірі Білорусі та Грузії. Робиться висновок, що новий світовий порядок, який формується у нас на очах, набуває рис багатополярності. Вона остаточно ще не сформувалася, але вже визначилися два основні центри світового впливу: США як лідер коаліції демократичних країн та Китай як лідер світових автократій.

Ключові слова: світовий порядок, Україна, демократія, автократія, міжнародні відносини, багатополярність.

Evolution of World Order as a Result of the Development of International Relations

The article reveals the meaning of the concept of “world order”, presents its own interpretation. It is noted that the concept of “world order” reflects the situation in the development of international relations, which is being formed in recent times, in the period when the trend of globalization is emerging and gaining momentum and the political power of the great powers is crystallization. Waging a full-scale war against democratic Ukraine in February 2022, the autocratic Russian Federation made a claim for an authoritarian change in the current world order. and to single out modern trends in the development of international relations caused by the war of the Russian Federation against Ukraine. There was a tendency to expand the Euro-Atlantic community and Western civilization in general due to the prospect of joining this circle of peoples of Ukraine. The world order is a horizontal time section of international relations, their “objectively determined state”, which arises in a certain period of time by comparing the potentials of the leading countries.

The most influential authoritarian regimes in the world (Russia, Iran, China, North Korea) are betting on resolving the problems of interstate relations by force. This testifies to their attempt to revise the modern world order, where developed democracies play a leading role. World autocracies are trying to impose the authoritarianization of the international system through military aggression. They are opposed by the “Ramstein” democratic coalition (USA, Great Britain, Germany, Canada, Poland, Ukraine, etc.), which is trying to preserve the existing balance of power and the current world order. Moldova, potentially in the medium term, Belarus and Georgia. It is concluded that the new world order, which is being formed before our eyes, is acquiring features of multipolarity. It has not yet been finally formed, but two main centers of world influence have already been determined: the USA as the leader of a coalition of democratic countries and China as the leader of world autocracies.

Keywords: world order, Ukraine, democracy, autocracy, international relations, multipolarity.

---

¹ Доктор політичних наук, професор, професор кафедри соціології та політології, міжнародних комунікацій та політичного аналізу, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна. E-mail: pursol@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0001-6864-4425>.

Постановка проблеми. Повномасштабна війна, розв'язана фашистським режимом російського президента Путіна проти суверенної України у 2022 році, актуалізувала великий комплекс проблем міжнародного життя, серед яких чільне місце посідає питання формування нового світового порядку. Ця найкрупніша після II світової війни в Європі продемонструвала наочну кризу у системі міжнародних стосунків, коли одна з найбільших держав світу – РФ, ігноруючи норми міжнародного права, порушуючи Статут ООН та принципи людської моралі, організувала геноцид сусіднього українського народу через нищення його незалежної державності та відверту анексію території України. Своїми волонтаристськими діями РФ висунула претензію на авторитарну зміну теперішнього світового порядку. Героїчний опір демократичної України та її підтримка з боку групи «Рамштайн» – понад 50 демократичних країн світу можна вважати протидією авторитаризації сучасного світового порядку. На жаль, основна боротьба ще попереду, але факт залишається фактом: ми знаходимося у процесі глобальних змін світового порядку, який матиме іншу архітектуру, ніж тепер.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблема формування нового світового порядку здебільшого розглядається вченими у зв'язку з іншими важливими питаннями розвитку сучасних міжнародних відносин. Серед них: зростання ваги неурядових організацій у міжнародних стосунках, трансформація участі державних інституцій у здійсненні міжнародного спілкування, вплив глобалізації та регіоналізації на зміну архітектури міжнародного порядку, розширення ролі транснаціональних корпорацій у системі міжнародної комунікації, розвиток міжнародної інформації як важливого структурного елементу модерних інтернаціональних стосунків тощо. Серед визначних наукових авторитетів, хто багато уваги у своїх дослідженнях присвятив згаданій проблематиці, слід назвати З. Бжезінського, Х.Була, І. Валерстайна, С. Гантінгтона, Р.Кеохейна, Г.Кіссінджера, Р.Кокса, С. Краснера, Дж. Ная, Е.Тофлера, Дж. Розенау, К.Уолца, Т. Л. Фрідмана, Р. Хааса, О.Янга, К.Ясперса та ін.

Українські вчені також приділяють означеній проблематиці велику увагу. Так, В.Горбулін розглядає український фронт світової гібридної війни, О. Дашевська пише про новий світовий порядок у теоретичному аспекті, А.Б. Міщенко розглядає новий світовий порядок у науковому міжнародному дискурсі, М.В. Фесенко вивчає концептуальні інтерпретації світового порядку, М. Сунгуровський визначає місце і роль України у новому світовому порядку, О.Семотюк досліджує моделі, антимоделі, сценарії розвитку нового світового порядку, М.Ялі здійснює компаративістський аналіз різноманітних інтерпретацій понять «міжнародний» та «світовий» порядок тощо. В.Фісанов присвятив свою окрему роботу «Світовий порядок «доби» Барака Обама і Дональда Трампа: еволюція поглядів і рішень» розглядові названої проблематики.

Виходячи із зазначеного вище, **мета статті** полягає у тому, щоби розкрити поняття «світовий порядок» у власній інтерпретації та виокремити сучасні тенденції розвитку міжнародних відносин, викликані війною РФ проти України. **Завдання статті** полягають у наступному: 1) визначити основні підходи до розуміння категорії «світовий порядок»; 2) розробити власну дефініцію поняття «світовий порядок»; 3) визначити основні характеристики сучасного світового порядку та системи міжнародних відносин; 4) виокремити основні тенденції розвитку сучасних міжнародних відносин.

Виклад основного матеріалу. На думку Дж. Айкенберрі, однією з головних проблем сучасних міжнародних відносин є проблема порядку: як він збудований, як він руйнується і як він відновлюється²? Х.Бул зазначає, що порядок характеризується наявністю певних, відповідних деякому зразку, зв'язків між речами, що утворюють порядок³. Проте це складає не увесь комплекс ознак такого поняття, як «порядок». Порядок припускає присутність постійних зв'язків, що створюють його міцність та потугу, гарантують його стабільність. У динамічних системах, до яких належить й міжнародна система, зв'язки між елементами, незважаючи на їхню структурну стійкість, відзначаються рухливим характером, повторюються за умов ситуацій, що трансформуються. Разом з тим, певний порядок, як правило, має обмеження у просторі, тобто відзначається певними розмежувальними лініями.

² Ikenberry, J. (2001) *After Victory. Institutions, Strategic Restrain, and the Rebuilding of Order After Major Wars*. Princeton, N.J., p. 22.

³ Bull, H. (1977). *The Anarchical Society. A Study of Order in World Politics*. Columbia University Press, N. Y., p. 15.

За гіпотезою С.Краснера, О.Янга та Р.Кеохейна міжнародний порядок становить з себе сукупність певних інститутів, які утворюють певний устрій міжнародних відносин, покликаний забезпечити основні потреби держав і народів, створювати і підтримувати умови їхнього існування, безпеки і розвитку⁴.

В інтерпретації К.Ясперса світовий порядок подається як «прийнятий усіма устрій, що виник унаслідок відмови кожного від абсолютного суверенітету», як загальнолюдські цінності і юридичні норми, як «правовий устрій світу за допомогою політичної форми і пов'язуючого усіх етосу»⁵. (Етос від грец. – звичай, характер).

Наведені дефініції багато в чому допомагають прояснити природу та зміст категорій «порядок», «міжнародний порядок» та «світовий порядок». На нашу думку, поняття «світовий порядок» віддзеркалює ту ситуацію у розвитку міжнародних відносин, яка формується у *новітній час*, у той період, коли виникає та набирає обертів тенденція глобалізації та відбувається кристалізація політичної влади великих держав. Саме наддержави, як провідні та найбільш дієздатні суб'єкти світової геополітики й утворюють врешті решт певну архітектуру нового світового порядку. Разом з тим, спостерігається й тенденція фрагментації міжнародних відносин, яка у певному сенсі протистоїть глобалізації та представляє з себе альтернативний тренд. Виходячи з цього можна запропонувати наступне визначення категорії «світовий порядок».

Світовий порядок є горизонтальним часовим зрізом міжнародних відносин, їх «об'єктивно заданим станом», який виникає у певний проміжок часу шляхом співвідношення потенціалів провідних країн. При цьому самі країни мають таке уявлення про свої потенціали, яке далеко не завжди співпадає з офіційно декларованим. Вони також співвідносять свої дії з їх можливими наслідками.

Історія світу дотепер не мала подібної системи. Це не означає, що світовий порядок є неможливим взагалі. Навпаки, із розширенням кола суб'єктів інтернаціональних стосунків та посиленням взаємозалежності світу, тенденція до становлення єдиного світового устрою стає все більш помітною та набуває наочних характеристик за теперішніх умов.

У політологічному аспекті новий світовий порядок – це поняття, яке наприкінці ХХ століття для характеристики оновленої системи міжнародних стосунків, у якій світ базується не на ідеологічній боротьбі (політично-ідеологічних конфліктах) та рівновазі страху взаємного знищення двох соціально-політичних систем, а на визнанні приписів міжнародного права й норм людської моралі, рівноправ'я держав та націй, що мають координувати власні відносини. Основним для нової системи міжнародних відносин стало спільне визнання, що всілякі протиріччя між різними країнами необхідно розв'язувати у мирний спосіб, експансіонізм та військова агресія повинні отримати загальний осуд, ядерні арсенали та конвенційні озброєння мають одержати хоча б якийсь інтернаціональний контроль. Усі нації заслуговують на справедливе ставлення до себе на базі гарантування усієї сукупності прав і свобод людини.

Теперішній історичний період – це період переходу до оновленого міжнародного порядку, регульованого інститутами, законні права яких складатимуться з добровільно відчужуваної та постійно зростаючої частки суверенітетів усіх учасників міжнародних відносин.

Як зазначає А.Б. Міщенко, «майбутнє мирне співжиття націй – це баланс між свободою дій національних суб'єктів та міжнародним правом; баланс між легітимністю і силою; баланс між «регіональним порядком» та «міжнародним». Загалом, міжнародний дискурс щодо пошуку меж «нового світового порядку» спільний в питаннях будівництва багатопольярного світу у ХХІ столітті, важливості консенсусу між націями та забезпечення легітимності нових правил для усіх акторів міжнародних відносин»⁶.

Безперечно, становлення нового світового порядку на справедливих та демократичних принципах представлятиме з себе неоднозначний та довготривалий процес. Існуюча система міжнародних відносин зазнає істотних трансформацій. Фундаментальними підвалинами цього процесу мають виступити: народоправство, колективна безпека, суспільний добробут, вшану-

⁴ Keohane, R.J., Katzenstein, P.J., Krasner, St.D. (1998) International Organization and the Study of World Politics. *International Organization*, Vol. 52. № 4., p. 648.

⁵ Ясперс, К. (1991). *Истоки истории и ее цель*. ИНИОН, Москва, Вып. 2, с. 89, 91, 94.

⁶ Міщенко, А.Б. (2020). Новий світовий порядок: міжнародний дискурс. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, Вып. 6, с. 44.

вання свобод і прав людини. Усі суб'єкти міжнародних відносин мають зробити свій посильний внесок у реформування світового порядку.

У структурі світової політики вирізняють власне міждержавні відносини та діяльність недержавних суб'єктів (міжнародних організацій і рухів). Міжнародні відносини охоплюють як поведінку держав у їх зовнішніх стосунках, так і всі форми взаємодії між членами різних суспільств незалежно від того, визначаються вони державою чи ні. Визначення міжнародних відносин передбачає: аналіз зовнішньої політики чи політичних стосунків між державами та з'ясування усіх аспектів стосунків між різними суспільствами.

Держава зберігає роль головного актору світової політики, адже саме вона уособлює найбільший масштаб колективної волі певної нації та репрезентує її на світовій арені.

До недержавних акторів світової політики належать: громадянське суспільство, територіальні утворення, місто, мегаполіс, регіон, інститути бізнесу, фінансові структури, транснаціональні корпорації, транснаціональні банки, міжурядові організації, професійні, релігійні та національні рухи, екстремістські організації, окремі індивіди.

Особливість сучасних міжнародних відносин полягає у тому, що їх здійснюють різноманітні актори, які мають різні потреби та інтереси та знаходяться у непростій взаємодії між собою. У міжнародному середовищі переплітаються потреби та інтереси певних груп, транснаціональних корпорацій, держав, окремих міжнародних організацій. Це викликає істотне ускладнення їхньої взаємодії та взаємозалежності. Учасники міжнародних стосунків у результаті взаємодії між собою, утворюють певну специфічну систему, яка має особливу структуру. Ця система й детермінує загально визнані правила та норми їхньої поведінки. Учасники міжнародних відносин перебувають у стабільній взаємодії між собою та з світовою спільнотою. Діяльність міжнародної системи врешті рещт й визначається взаємодією суб'єктів інтернаціональних стосунків.

Згідно характеру відносин основних суб'єктів (акторів) світової політики можна виділити наступні типи міжнародних відносин.

1. Домінування однієї держави або групи держав у світовій політиці.
2. Баланс держав з приблизно однаковою військовою та економічною потугою.
3. Демократичний тип світової політики і міжнародних відносин на основі рівності прав і рівної відповідальності суб'єктів світової політики.

Особливість сучасної світової політики та міжнародних відносин виявляються у наступних тенденціях.

Світовими автократіями робиться ставка на силове вирішення проблем міждержавних стосунків, що свідчить про їхнє намагання переглянути існуючий світовий порядок, де тон задає коаліція демократичних країн. Світові автократії (Росія, Іран, Китай, Північна Корея) намагаються через військову агресію нав'язати авторитаризацію міжнародної системи. Їм протистоїть демократична коаліція «Рамштайн» (США, Велика Британія, Німеччина, Канада, Польща, Україна тощо), яка намагається зберегти існуючий баланс сил та існуючий світовий порядок.

Намітилося розширення євроатлантичної спільноти та західної цивілізації загалом за рахунок перспективи приєднання до цього кола народів України, Молдови, потенційно у середньо терміновому вимірі Білорусі та Грузії.

Формується потужний запит на радикальне реформування глобальних міжнародних організацій, серед яких ООН, ОБСЄ, НАТО та ін. У теперішньому вигляді вони є мало ефективними та не виконують свої головні функції. Можливо, нова архітектура світового порядку потребує створення й нових міжнародних організацій глобального рівня.

За умов зростання загрози з боку світових автократій виникла тенденція до денайтралізації – позбавлення нейтрального статусу деяких країн та перехід їх під безпекову парасольку НАТО (Фінляндія, Швеція, у перспективі Україна, Молдова та ін.).

Також треба наголосити, що зберігає свої позиції тенденція до глобалізації, яка полягає у формування цілісності людства та у розширенні взаємодії між країнами та націями. Розширюється роль у сучасних міжнародних відносинах транснаціональних корпорацій, неурядових міжнародних організацій та окремих регіонів різних держав. Названі суб'єкти міжнародних відносин мають різноманітну гамму потреб та інтересів: від ідеалів поступального розвитку та гуманітарного співробітництва до організації терористичних актів та руйнації міжнародного порядку як такого. Це загалом викликає помітні зміни у структурі світової політичної системи та загальних уявленнях про природу міжнародних відносин.

Глобалізація призводить до того, що інститут держави зменшує свій зовнішній суверенітет і, у вигляді компенсації, – намагається встановити свій контроль на зовнішні чинники діяльності та посилити політичну й етнічну самоідентифікацію своїх громадян. Окремі зусилля спрямовуються на забезпечення загального визнання усією світовою спільнотою кордонів держави, що має стабілізувати її суверенний статус. У сучасному світі продовжує існувати відповідна ієрархія держав за критерієм їх силової спроможності забезпечити свій національний суверенітет. Неспівпадіння державних кордонів з етнічними кордонами виступає дестабілізуючим чинником для міжнародного порядку та слугує ґрунтом для розповсюдження націоналізму та національного екстремізму. Функціонування транснаціональних корпорацій, як правило, обмежується відповідальністю та часом, що надає їм імпульс для більш динамічного розвитку, будувати більш інтенсивні міжнародні стосунки. Взаємодія між неурядовими організаціями та державними інституціями сприяє формуванню багаторівневої та багатосторонньої дипломатії. Це призводить до більш швидкого знаходження компромісів та розв'язання глобальних проблем. Позаяк варто передбачити, що національні держави ще тривалий час зберігатимуть роль провідного актора міжнародних стосунків, хоча їх колишня монополія у цій сфері поступово втрачатиметься. Причому цей процес вже зраз має тенденцію до пришвидшення.

Ще одним важливим явищем процесу глобалізації є поява системи глобального управління, яка поступово за допомогою сучасних комунікаційних технологій видавляє класичні та звичні національні управлінські системи.

Наочною стала проблема реформування ООН згідно тих викликів, які виникли у XXI столітті. Одна з головних пропозицій щодо реформування ООН полягає у тому, щоби вона запозичила у Європейського Союзу інститут незалежної влади (подібно до Єврокомісії), зобов'язаної визначати загальні інтереси країн-членів, кожна з яких продовжує дотримуватись своїх власних інтересів. При цьому жодна держава не є підпорядкованою іншій, але створюється місце для обговорень і незалежних ініціатив.

Широкомасштабний план реформування ООН був запропонований колишнім генеральним секретарем ООН К.Аннаном. У його основі знаходиться ідея створення нової структури ООН. Реалізація цього плану здійснювалася правонаступником К.Аннана на посаді керівника ООН Пан Гі Муном. Особливості змін в ООН виглядали так: 1) реформа ООН носить певний термінологічний характер; 2) вона містить ряд системних багаторівневих новацій організаційного і організаційно-правового характеру, що вимагає її поетапної реалізації; 3) центральною домінантою вказаної реформи виступає бажання держав-членів ООН бачити її в якості ефективного і оперативного інструменту з ініціювання та координації діяльності Організації та її держав-членів в умовах нових політико-правових реалій XXI століття.

Поряд із концепціями, які у центр глобального управління ставлять ООН, виникли теоретичні підходи, які пов'язують світову координацію з домінуванням однієї наддержави. Розглядаючи у глобальному масштабі геополітичну карту світу, З.Бжезінський виділяє США як єдину наддержаву у сучасному світі. Цей американський геополітик наголошує, що, використовуючи розвал Радянського Союзу, США у власній зовнішньо-політичній доктрині перейшли від концепції «стримування» до концепції «поширення». США почали здійснювати своє лідерство в рамках нового світового порядку.

Демократичні ідеали, що асоціюються з американською політичною традицією, і далі зміцнюють те, що дехто сприймає як «культурний імперіалізм» Америки. У вік наймасовішого поширення демократичної форми правління американський політичний досвід має тенденцію служити моделлю для наслідування. Дедалі поширенішим у світі стає наголошування на важливості писаної конституції та на верховенстві закону над політичною вигодою – без уваги на те, наскільки виправдують вони себе на практиці, – і це черпається з сили американської конституційної системи⁷.

Національний суверенітет, особливо його зовнішній аспект дозволяв забезпечити міжнародну суб'єктність тої чи іншої держави та її рівноправність у стосунках з іншими державними утвореннями на основі міжнародного права. У період «холодної війни», коли існував біполярний світ, у якому домінували дві наддержави – США та Радянський Союз, належність певної

⁷ Бжезінський, З. (2000). *Велика Шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи*. «Аілея-НВ», Львів – Івано-Франківськ, с. 39.

країни до американського чи радянського блоку підкріпляла та посилювала суб'єктність окремої країни як міжнародного гравця. Але після розвалу СРСР сформувалася однополярна система, яка змінила стабільність у міжнародних відносинах на їхню турбулентність. Цим можна пояснити той факт, що новий світовий порядок першої декади XXI ст. є таким нестабільним та навіть хаотичним. З цією тезою погоджується відомий американський геополітик Генрі Кіссінджер, коли робить спостереження, що баланс сил, який виник після II світової війни, та правила міжнародної взаємодії вичерпали себе у світовому масштабі. Г.Кіссінджер зазначає: «загроза хаосу співіснує з безпрецедентною взаємозалежністю: ідеться про поширення зброї масового знищення, розпад держав, наслідки хижацького ставлення до навколишнього середовища, не викорінені практики геноциду, а також поширення нових технологій, що загрожують вивести конфлікти за межі людського контролю чи розуміння»⁸.

Людська цивілізація протягом останніх десятиліть XX ст. істотно просунулась до міжнародного порядку, який справді можна назвати «світовим». Даний процес може завершитися лише в разі входження до нього усіх головних суб'єктів світового політичного процесу. Взаємовідносини між ними мають регулюватися за допомогою універсальних та єдиних для всіх механізмів підтримки цього порядку та на основі критеріїв, що відповідатимуть потребам усіх членів світового співтовариства даної історичної епохи, – зазначає М.Ялі⁹.

Таким чином, у XXI столітті ми стаємо свідками та учасниками формування оновленого світового порядку, який передбачає поліцентричний світ, який розвивається, долаючи серйозні суперечності, на базі формування декількох провідних центрів світової політики. Ця обставина дає підстави робити оптимістичні прогнози щодо майбутнього людства, адже багатополарний світ априорі виглядає більш цікавим та здатним до динамічного розвитку, аніж будь-яка модель однополярності.

Висновки. Поняття «світовий порядок» виникає у новітній час і є наслідком тенденції глобалізації, з посиленням необхідності у глобальному управлінні зростатиме й об'єктивна потреба у новому світовому порядку, який виступає антитезою «хаосу у міжнародних відносинах».

Світовий порядок є горизонтальним часовим зрізом міжнародних відносин, їх «об'єктивно заданим станом», який виникає у певний проміжок часу шляхом співвідношення потенціалів провідних країн. При цьому самі країни мають таке уявлення про свої потенціали, яке далеко не завжди співпадає з офіційно декларованим. Вони також співвідносять свої дії з їх можливими наслідками.

Найбільш впливові авторитарні режими світу (Росія, Іран, Китай, Північна Корея) роблять ставку на силове вирішення проблем міждержавних відносин. Це свідчить про їхнє намагання переглянути сучасний світовий порядок, де провідну роль виконують розвинуті демократії. Світові автократії намагаються через військову агресію нав'язати авторитаризацію міжнародної системи. Їм протистоїть демократична коаліція «Рамштайн» (США, Велика Британія, Німеччина, Канада, Польща, Україна тощо), яка намагається зберегти існуючий баланс сил та теперішній світовий порядок.

Виникла тенденція до розширення євроатлантичної спільноти та західної цивілізації загалом за рахунок перспективи приєднання до цього кола народів України, Молдови, потенційно у середньо терміновому вимірі Білорусі та Грузії.

З'являється помітна необхідність радикального реформування глобальних міжнародних організацій, насамперед ООН, ОБСЄ, НАТО та ін. У теперішньому вигляді вони є мало ефективними та не виконують свої головні функції. Можливо, нова архітектура світового порядку потребує створення й нових міжнародних організацій глобального рівня.

Світовий порядок, що еволюціонує та формується у нас на очах, набуває рис багатополарності. Вона остаточно ще не сформувалася, але вже визначилися два основні центри світового впливу: США як лідер коаліції демократичних країн та Китай як лідер світових автократій.

⁸ Кіссінджер, Г. (2020). *Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті*. Наш формат, Київ, с. 8.

⁹ Ялі, М. (2009). *Поняття та підходи до тлумачення світового порядку. Дослідження світової політики. Збірник наукових праць*, Вип. 48, с. 160-171.

Список джерел

1. Бжезінський, З. (2000). *Велика Шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи*. «Аілея-НВ», Львів – Івано-Франківськ, 237 с.
2. Кіссінджер, Г. (2020). *Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті*. Наш формат, Київ, 320 с.
3. Міщенко, А.Б. (2020). Новий світовий порядок: міжнародний дискурс. *Міжнародні відносини: теоретико-практичні аспекти*, Вип. 6, с. 44-55.
4. Ялі, М. (2009). *Поняття та підходи до тлумачення світового порядку. Дослідження світової політики. Збірник наукових праць*, Вип. 48, с. 160-171.
5. Ясперс, К. (1991). *Истоки истории и ее цель*. ИНИОН, Москва, Вип. 2, 215 с.
6. Bull, H. (1977). *The Anarchical Society. A Study of Order in World Politics*. Columbia University Press, N. Y., 159 p.
7. Ikenberry, J. (2001) *After Victory. Institutions, Strategic Restrain, and the Rebuilding of Order After Major Wars*. Princeton, N.J., 336 p.
8. Keohane, R.J., Katzenstein, P.J., Krasner, St.D. (1998) *International Organization and the Study of World Politics. International Organization*, Vol. 52. №. 4., p. 645-685.

References

1. Bzhezynskiy, Z. (2000). *Velyka Shakhivnytsia. Amerykanska pershist ta yii stratehichni imperatyvy*. «Aileia-NV», Lviv – Ivano-Frankivsk, 237 s.
2. Kissindzher, H. (2020). *Svitovyi poriadok. Rozdumy pro kharakter natsii v istorychnomu konteksti*. Nash format, Kyiv, 320 s.
3. Mishchenko, A.B. (2020). *Novyi svitovyi poriadok: mizhnarodnyi dyskurs. Mizhnarodni vidnosyny: teoretyko-praktychni aspekty*, Vyp. 6, s. 44-55.
4. Iali, M. (2009). *Poniattia ta pidkhody do tлумachennia svitovoho poriadku. Doslidzhennia svitovoi polityky. Zbirnyk naukovykh prats*, Vyp. 48, s. 160-171.
5. Iaspers, K. (1991). *Istoki istorii i yeie tsiel*. INION, Moskva, Vyp. 2, 215 s.
6. Bull, H. (1977). *The Anarchical Society. A Study of Order in World Politics*. Columbia University Press, N. Y., 159 p.
7. Ikenberry, J. (2001) *After Victory. Institutions, Strategic Restrain, and the Rebuilding of Order After Major Wars*. Princeton, N.J., 336 p.
8. Keohane, R.J., Katzenstein, P.J., Krasner, St.D. (1998) *International Organization and the Study of World Politics. International Organization*, Vol. 52. №. 4., p. 645-685.